Hallitusneuvos Sinikka Vahvaselkä
16.5.2022

Eduskunnan hallintovaliokokunta

HE 50/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain ja Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain muuttamisesta; Puolustusministeriön lausunto

Puolustusministeriö pitää lähtökohtaisesti valtion virkamieslakiin esitettävien muutosten tavoitteita kannatettavina. Esitettävien muutosten taustalla olevan ns. työehtodirektiivin 1 artiklan 6 kohta antaa jäsenmaille mahdollisuuden säätää objektiivisin perustein, että työehtodirektiivin 3 luvun säännöksiä ei sovelleta eräisiin julkisiin viranomaistehtäviin, kuten esimerkiksi asevoimiin. Puolustusministeriö on hallituksen esityksen lausuntokierrosvaiheen lausunnossaan esittänyt, että työehtodirektiivin sallima rajaus otettaisiin käyttöön Puolustusvoimien kohdalla esitetyn valtion virkamieslain 9 d §:n osalta.

Virkamieslain 9 d § olisi uusi ja sen mukaan viranomaisen olisi osa-aikaisen tai määräaikaisen virkamiehen pyynnöstä annettava kirjallinen ja perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää virkasuhteen säännöllistä työaikaa tai nimityksen kestoaikaa. Pääsäännön mukaan vastaus olisi annettava kirjallisesti kuukauden kuluessa virkamiehen pyynnöstä.

Puolustusvoimien tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Puolustusministeriö on lausunnossaan tuonut esiin, että virkamiehelle uuden 9 d §:n mukaisesti annettava vastaus ja sen perustelut saattaisivat sisältää tietoa, joka koskee Puolustusvoimien varustamista, kokoonpanoa, sijoitusta tai käyttöä taikka muuta sotilaallista maanpuolustusta tai puolustusvalmiuteen varautumista. Erityisesti valmiutta kohotettaessa voisi syntyä tilanteita, joissa Puolustusvoimien ei olisi mahdollista antaa virkamiehen pyyntöön perusteltua vastausta, jos vastaus sisältäisi edellä kuvattua salassa pidettävää tietoa.

Puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmä on luotu poikkeusoloja varten. Poikkeusoloille on ominaista henkilöstön määrän kasvaminen ja vaihtelevuus vaadittavan suorituskyvyn mukaisesti. Näissä tilanteissa myös hallinnolliset resurssit on kohdennettava tarkoin tukemaan ydintoimintaa.

Poikkeusolojen henkilöstötoimet vaativat henkilöstöjärjestelmältä joustavuutta. Tätä joustavuutta tukee muun muassa se, että Puolustusvoimien virat voidaan täyttää eräitä korkeita siviilivirkoja lukuun ottamatta haettavaksi julistamatta. Tämä merkittävä poikkeus virkamiesoikeudellisesta virkojen auki julistamisen pääsäännöstä on osoitus Puolustusvoimista poikkeusolojen ja varautumisen organisaationa. Toiminnan luonteeseen kuuluu myös se, että ilman julkista hakua täytettyjen tehtävien täyttökriteerejä ja muita tietoja tulee voida käsitellä salaisina salausta koskevien edellytysten täyttyessä ja asianosaisjulkisuuden estämättä.

Eduskunnan hallintovaliokokunta

Puolustusministeriö on lausunnossaan ilmaissut vielä huolensa siitä, että esitetyn uuden 9 d §:n mukaista selvityspyyntöä olisi mahdollista käyttää väärin esimerkiksi tiedustelutarkoituksessa.

Valtion virkamieslakiin esitettävien uusien 6 e ja 13 a §:en osalta puolustusministeriöllä ei ole ollut lausunnossaan erityistä huomautettavaa.